

Position paper rondetafelgesprek

Uitvoerbaarheid van beleid op het boeren erf

Het is een goed initiatief dat uw commissie met dit rondetafelgesprek ingaat op de uitvoerbaarheid van beleid op het boeren erf. Want te vaak schort het daaraan. De overheid schrijft tot in detail voor op welke manier de boer of tuinder de bedrijfsvoering dient in te richten, met tot op de datum nauwkeurig wanneer dat moet gebeuren. Daarbij wordt geen rekening gehouden met de omstandigheden van de natuur en het vakmanschap van de ondernemer. Dat heeft tot enorme bureaucratie en ergernis geleid. Wet- en regelgeving worden met de beste bedoelingen gemaakt, maar hoewel het op papier ongetwijfeld klopt zien we in de praktijk waar het spaak loopt. LTO roept daarom keer op keer op dat beleidsvoornemens 'robuust' moeten zijn, consequent en consistent. Wetgeving gebaseerd en getoetst op praktische haalbaarheid.

Naar aanleiding van de aangenomen [motie Boswijk c.s.](#) wordt sinds een jaar de Agrarische Praktijkttoets ingezet. We begrijpen dat hierbij met een panel van boeren de werkbaarheid, uitvoerbaarheid en regeldrukkosten van nieuwe beleid getoetst wordt. Echter, een rondgang langs recente wet- en regelgeving leert dat de agrarische praktijktoets niet, of niet naar wens, heeft plaatsgevonden.

- LTO roept op de Agrarische Praktijkttoets niet enkel in te zetten bij wetgeving, maar bij elk beleidsvoornemen en regelgeving. Neem deze toetsing serieus, en ga niet akkoord met regelgeving die niet de toetsing heeft doorstaan.
- Omdat geen enkel agrarisch bedrijf hetzelfde is, zijn er meerdere manieren om beleidsdoelen te behalen. Start met de omslag van middelvoorschriften naar doelsturing en rapporteer elk kwartaal over de voortgang.

Voorbeelden uit de praktijk

In dit position paper wil LTO diverse voorbeelden geven hoe Haags beleid en de agrarische praktijk niet op één lijn zitten. Met andere woorden, hoe wetgeving/beleidsregels onuitvoerbaar zijn voor boeren en tuinders, zeer kostenverhogend zijn of onbedoelde effecten hebben. Deze tien voorbeelden uit de akkerbouw, melkveehouderij, pluimveehouderij, fruitteelt en zorglandbouw zijn een korte samenvatting van de problematiek. Op verzoek kan LTO nadere uitwerkingen sturen.

1. Akkerbouw - Kalenderlandbouw (*1 oktoberregel*)

- Een sprekend voorbeeld van onuitvoerbaarheid van beleid in de praktijk. Dit gaat principieel in tegen de goede boeren praktijk en legt beperkingen op ondernemerschap
- Afgelopen jaar werden akkerbouwers voor het eerst geconfronteerd met opgelegde oogstdata. LTO benadrukt al langer de nadelige effecten van kalenderlandbouw. Door rigide vast te houden aan data wordt ingeleverd op opbrengst, moeten ondernemers onder mogelijk slechte (weer)omstandigheden rooien/oogsten of worden ze gekort op de stikstofgebruiksruimte.
- 2023 was helaas direct een goed voorbeeld dat de natuur zich niet laat sturen door de kalender. Het grootste deel van de consumptieaardappelen op lichte gronden wordt in praktijk/normaliter pas na 1 oktober geoogst, en door het koude en natte voorjaar in 2023 werden de aardappelen later gepoot. Door het extreme jaar met de vele neerslag in het najaar konden zelfs niet alle aardappelen uit de grond gehaald worden; de ondernemers waarvoor dit gold, worden nu geconfronteerd met een korting.

2. Melkveehouderij - Administratieve lasten (*invullen Gecombineerde Opgave*)

- De belofte voor het nieuwe GLB was dat het eenvoudig en toegankelijk zou zijn voor boeren. Resultaat: 14 uur extra aan administratieve lasten voor een gemiddeld bedrijf en 27 uur voor een

bedrijf met veel percelen (bron RVO). Het is voor boeren zeer moeilijk geworden om de GO zelf in te vullen, waar ze dat voorheen wel zelf deden. Afgelopen jaar hebben adviesbureaus tot over hun oren in het werk gezeten, aangezien het GLB te complex is geworden. De mogelijke consequenties van administratieve fouten zijn daarnaast groot.

- Gebrekkige implementatie (veel problemen met kaartlagen, ICT-storingen, onduidelijkheid bufferstroken)

3. Akkerbouw – Gebrek aan consistentie (*7^e APN en MSP*)

- De verschillende afdelingen van het ministerie van LNV houden er andere regels op na. Zo zijn er drie verschillende lijsten met rustgewassen. Namelijk een lijst met rustgewassen voor het 7^e APN (mestbeleid), de GLMC's van het GLB en voor de eco-regeling van het GLB.
- Als een ondernemer suikerbieten voor 31 oktober rooit krijgt hij een beloning (punten/waarde) in de eco-regeling. Je zou dus denken dat de ondernemer in kwestie goed bezig is, helaas is in het geval van het 7^e APN het tegendeel waar. Als je op zand- en lössgronden suikerbieten rooit tussen 1 oktober en 31 oktober volgt er het volgende jaar een korting op de stikstofgebruiksruimte. Wederom een voorbeeld dat het ontbreekt aan interne afstemming en regie binnen de overheid, terwijl het op het boerenerf samenkomt.
- Landbouwers werden gestimuleerd om drift reducerende technieken aan te schaffen op hun veldspuiten. Hierdoor komt het middel beter op haar plek terecht wat gunstig is voor de teelt (minder emissie). De overheid bood de mogelijkheid om bij het gebruik van deze technieken de teeltvrije zones rondom sloten te versmallen. Met het generiek invoeren van bufferstroken werd deze vrijstelling teniet is gedaan waardoor het voordeel van de investering teniet is gedaan.

4. Melkveehouderij - Betrouwbare overheid (*Regeling ammoniak en veehouderij (RAV)*)

- De RAV systematiek voor het vergunnen van stalsystemen in de melkveehouderij is hier een voorbeeld van. Via een lijst die is goedgekeurd door de overheid konden bepaalde type stalsystemen worden gekozen. Daarnaast hadden ondernemers in sommige gevallen de verplichting emissiearm te bouwen en dus stalsystemen van deze lijst te kiezen. Nu achteraf wordt de RAV-systematiek onderuit gehaald en hebben ondernemers veel geld geïnvesteerd in vloeren die nu niet meer zoals toen is vastgesteld worden erkend.
- Een gemiddelde stal van 120 koeien kost ongeveer 1,2 miljoen euro. Geld kan maar één keer worden uitgegeven zeker bij investeringen waarvan de terugverdientijd 20 tot 30 jaar is. Een verkeerde keuze van de overheid achtervolgt een melkveehouder de rest van zijn/haar carrière.

5. Pluimveehouderij – Conflicterend beleid (*dierenwelzijnsregelgeving*)

- Vleeskuikenhouders willen omschakelen van reguliere naar BLK1ster vleeskuikens, een maatschappelijk gewenste ontwikkeling waarvoor ook marktvaart is. Helaas wordt de omschakeling gefrustreerd door onzekerheden rond de houdbaarheid van vergunningen voor nieuwe overdekte uitlopen. Dat komt doordat ondanks een afname van het aantal dieren, (nog) niet kan worden gegarandeerd dat ammoniakemissies niet toenemen.
- Regelgeving houdt onvoldoende rekening met de verschillende opgaven die op het boerenerf gelegd worden. Deze kunnen soms tegenstrijdig werken. Een voorbeeld uit het verleden is meer scharrelruimte voor kippen, maar daardoor een toename van fijnstofemissies uit stallen (zie ook vorige punt). Er ontbreekt een integrale benadering.
- We leven in één Europa maar worden vanuit de Nederlandse overheid zeer regelmatig met extra dierenwelzijnsvoorschriften geconfronteerd die zorgen voor een verhoogde kostprijs. Dit zonder dat daarvoor op de internationale (vooral Europese) afzetmarkt betaald wordt. Bovendien kunnen dezelfde producten die met lagere dierenwelzijnsstandaarden geproduceerd zijn, uit derde landen niet geweerd worden.

6. Akkerbouw - Betrouwbare overheid (*Gewaslijst met voorgenomen winterteelten & NV-gebieden*)

- De overheid komt consequent (te) laat met berichtgeving richting de sector over nieuw beleid. Dit vergroot het wantrouwen van de sector in de overheid. Een aantal voorbeelden:
 - De lijst met winterteelten werd pas in april 2023 bekend gemaakt. Terwijl de regel al voor dat jaar van toepassing was. Ondernemers worden in geen enkele manier in staat gesteld zich aan te passen aan het beleid van de overheid en worden geconfronteerd met voldongen feiten. De bouwplannen zijn al gemaakt, zaaizaad en pootgoed is gekocht of zit al in de grond en dan worden de nieuwe spelregels pas bekend gemaakt.
 - De lijst met vroeg te bemesten gewassen werd pas enkele dagen voor de start van het bemestingsseizoen bekend gemaakt. Akkerbouwers hebben daarmee een week voor de start van het vroege uitrijseizoen voor dierlijke mest duidelijkheid welke gewassen ze wel en niet mogen bemesten.
 - De NV-gebieden werden drie weken voor het ingaan van de regel bekend gemaakt.
 - De nieuwe simulatietool voor 2024 is nog steeds niet bekend! Hiermee kunnen boeren zelf proefdraaien voor de eco-regeling.
 - Vanaf 2024 moet Nederland een elektronisch mestregister hebben. Elke landbouwer moet dit digitaal invullen. Hier is nog niets over bekend. Hetzelfde geldt over eventuele stikstofkortingen i.v.m. niet tijdig rooien gewassen.

7. Melkveehouderij – Conflicterend beleid (*verlies derogatie*)

- Door het verlies van de mestderogatie worden boeren nu verplicht om vruchtbare mest af te voeren en kunstmest aan te schaffen. Door uitspoeling is dit slechter voor de waterkwaliteit en door de productie van kunstmest ook negatief voor het klimaat.
- Ook loopt de melkveehouderij jaarlijks aan tegen de uitrijperiodes, die geen rekening houden met natte periodes. Mest mag uitgereden worden van 1 januari tot en met 31 augustus. Weersomstandigheden laten zich echter niet vangen in 'kalenderlandbouw' met vastgestelde datums.

8. Fruitteelt – Gebrek aan integraal beleid (*Teeltvrije zone en bufferstroken*)

- Voor gewasbeschermingsmiddelen is er een teeltvrije zone vanaf sloten en greppels tot waar het gewas geplant of gezaaid wordt (bv 3 meter). Het gewas krijgt altijd een bepaalde omvang waarbij de gewasrij snel 30 centimeter tot soms wel 1 meter breed wordt. In de voorschriften staat dat ook het overhangende loof boven de teeltvrije zone bespoten mag worden.
- Echter, voor het voeren van het gewas geldt ook een vergelijkbare bufferstrook. De wortels van de plant halen echter de voeding vanuit een ruimere cirkel. Doordat de bufferzone niet bemest kan worden, is optimale groei en een gezond gewas niet mogelijk. En waar het spuiten van het gewasbeschermingsmiddel op het overhangend loof is toegestaan, is het voorzien van meststoffen niet het geval.
- Een teler die een gewas plant of zaait op 3 meter (in dit voorbeeld) kan zijn gewas wel optimaal verzorgen tegen ziekten en plagen, maar niet optimaal voorzien van voedingsstoffen.

9. Zorglandbouw - Verplichte jaarverantwoording (*Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza)*)

- Vanaf 1 januari 2022 is de Wtza in werking getreden. Dit heeft een aantal verstrekende gevolgen voor zorgboerderijen omdat geen rekening is gehouden met de agrarische praktijk:
 - Openbaar making van rapportage Verplichte jaarverantwoording, waarin ook nog de andere bedrijfsonderdelen (dus de agrarische tak) openbaar verantwoord moeten worden. Dit is vanuit concurrentieoogpunt niet wenselijk. Wanneer men dit niet wil, moeten bedrijven fiscaal gesplitst worden (splitsing zorgtak en agrarische tak). Dit leidt tot extra werk en kosten (paar duizend euro).

- Grondslag van rapportages (keuze in commercieel/fiscaal) De jaarverantwoording moet een commerciële boekhouding zijn in plaats van een fiscale, wat binnen MFL gebruikelijk is. Dit leidt tot extra werk en kosten (paar duizend euro).
- Intern toezicht Binnen de Wtza wordt ook gesteld dat zorgboerderijen met meer dan 10 zorgverleners (t.b.v. de vergunning) intern toezicht moeten regelen bestaande uit 3 onafhankelijke toezichthouders. Er werken veel parttime zorgmedewerkers in de zorg(landbouw), waardoor de grens al bij hele kleine bedrijven snel is bereikt. De zorgboer moet zorgen voor een passende vergoeding (kan het oplopen tot € 26.760 per jaar). Deze bedragen zijn voor kleine zorgaanbieders (zoals de meeste zorgboeren) niet reëel.

10. Zorglandbouw – Administratieve lasten (*Wet integrale bedrijfsvoering zorgaanbieders (Wibz)*)

- Eind 2022 hield het ministerie van VWS een internetconsultatie over de Wibz. Samen met de Federatie Landbouw en Zorg (FLZ) pleitte LTO voor meer duidelijkheid en voor een praktische uitvoerbaarheid voor zorgboeren. LTO gaf aan achter de bedoeling van het wetsvoorstel te staan, maar zich zorgen te maken over de volgende aspecten daarvan:
 - Verzwarende administratieve lasten: Deze wet zal leiden tot een forse stijging van administratieve lasten, vooral voor zorgaanbieders die geen rechtspersoonlijkheid bezitten (wat in de zorglandbouw voor de meeste bedrijven geldt). In de wet wordt namelijk voorgeschreven dat besluitvorming alleen kan plaatsvinden als degene die de besluiten neemt daar geen persoonlijk belang bij heeft. Bij zorgboerderijen zal de zorgboer echter vrijwel altijd een belang hebben.
 - Belemmeringen bij gemengde bedrijfsactiviteiten Ook houdt de wet onvoldoende rekening met bedrijven die naast zorgverlening ook andere activiteiten verrichten. Zo bevat de wet een verbod op winstuitkering. Zorgboeren hebben naast inkomsten uit zorg echter ook inkomsten uit andere bedrijfsactiviteiten, zoals landbouw.
 - Onduidelijkheid over bedrijfsopvolging en oudedagsvoorziening Ook is niet duidelijk wat de gevolgen zijn van het verbod op winstuitkering bij bedrijfsopvolging of bedrijfsbeëindiging. Dit leidt tot grote onzekerheid bij de zorgboerderijen waar bedrijfsopvolging aan de orde is en tot onzekerheid voor de zorgboeren voor wie de waarde van het bedrijf de basis vormt voor de oudedagsvoorziening.
- Volgens LTO en FLZ leiden deze stapeling van lasten, de uitvoeringsproblemen en onzekerheid ertoe dat zorgboeren steeds vaker overwegen te stoppen met het bieden van zorg. Hierdoor zou een deel van de 30.000 cliënten in de zorglandbouw hun plek kwijtraken, in een zorglandschap waar sprake is van schaarste en wachtlijsten.